

Civillikuma normas par personas atzīšanu par rīcībnespējīgu neatbilst Satversmei

Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2010-38-01 „Par Civillikuma 358. panta un 364. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96. pantam”.

Apstrīdētās Civillikuma normas noteic, ka persona atzīstama par rīcībnespējīgu, ja viņa ir garā slima un tai trūkst visu vai lielākās daļas garīgo spēju; pār rīcībnespējīgām personām ieceļama aizgādība; rīcībbspēju atjauno, ja persona ir izveseļojusies.

Pieteikuma iesniedzēja norādīja, ka apstrīdētās normas ierobežo viņas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību (Satversmes 96. pants) lielākā apmērā nekā tas nepieciešams, proti, saskaņā ar apstrīdētājām normām personai tiekot pilnībā atņemta rīcībbspēja un tādējādi liegtas iespējas patstāvīgi pieņemt nozīmīgākos lēmumus.

Satversmes tiesa atzina apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 96. pantam

Tiesa norādīja, ka to personas rīcībbspēja nav ierobežojama vairāk, kā tas nepieciešams pašas personas tiesību aizsardzībai. Arī no Latvijas starptautiskām saistībām cilvēktiesību jomā izriet pienākums paredzēt tādus rīcībbspējas ierobežošanas mehānismus, kas ietver individuālu situācijas izvērtējumu un katrai konkrētajai situācijai piemērotākā ierobežojuma izvēli. Regulējums, kas neparedz nekādas robežsituācijas un nosaka vienīgi pilnīgu rīcībbspējas atņemšanu, cilvēktiesību prasībām neatbilst. Satversmes tiesa atzina, ka ir iespējami arī saudzējošāki risinājumi.

Ievērojot to, ka jaunā normatīvā regulējuma ieviešanai ir nepieciešams laiks, tiesa nolēma, ka apstrīdētās normas zaudē spēku 2012. gada 1. janvārī.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams. Tas stāsies spēkā dienā, kad tiks publicēts laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”. Sprieduma teksts ir pieejams arī Satversmes tiesas mājas lapā: <http://www.satv.tiesa.gov.lv>.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.